
Editörler

Yrd.Doç.Dr.Ayça Gümüşay Çapın & Metehan Ortakarpuz

GÜMRÜK İşLEMLERİ

Yazarlar

Aynur Acer
Bihter Karagöz
Esra Cebeci
Evren Cořkun
Hüseyin Koçarslan
Macide Berna Çağlar
Metehan Ortakarpuz
Mustafa Göktürk
řuayp Kaya

Editörler
Yrd. Doç. Dr. Ayça Gümüşay Çapın & Metehan Ortakarpuz
Gümrük İşlemleri

ISBN: 978-605-5044-64-0

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

1.Baskı 2015

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Lord Matbaası

Lisans Yayıncılık
Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

Dış ticaretin dolayısıyla da uluslararası sistemde ürünlerin dolaşımını, gümrüklerden geçişini konu alan Gümrük İşlemleri, uluslararası ticaret, lojistik ve dış ticaret bölümlerinin olmazsa olmaz dersi niteliğindedir.

Gerek meslek yüksekokulları ve uluslararası ticaret ile lojistik bölümleri gerekse de dış ticaret firmaları açısından; gümrüklerde iş akışının nasıl olması gerektiği, gümrük işlemlerinde bilinmesi gereken temel kavramlar, tarifeler, beyan ve muayene, gümrük rejimleri, gümrük işlemleri ile ilgili mali yükümlülükler, oluşabilecek uyuşmazlıklarda çözüm yolları ve özellikle kaçakçılık mevzuatı oldukça önemlidir. Tüm bu konularla birlikte gümrüklerle bağlantılı kurum ve kuruluşlara da yer veren çalışmada temel amaç, gümrük alanında donanımlı bilgiyi sade, yalın, anlaşılması kolay bir dil kullanarak pratikle birlikte sunabilmektir. Diğer yandan, ders kitabı niteliğinde okutulabilecek çalışma, dış ticarete gümrük işleyişi hakkında meraklılar ve iş sahiplerine de hitap edebilmektedir.

Bilindiği üzere değişen mevzuatlar, bilgilerin yenilenebilirliğini şart koşmaktadır. Günümüz değişen dünyasına ve son gümrük mevzuatına da hakim olan çalışma, okurlarına net ve güncel bilgiler vermeyi hedeflemektedir.

Dış ticaret alanında etkin ve verimli bir çalışma olan eser, sadece meslek yüksekokulları öğrencilerini değil, aynı zamanda sektör çalışanlarını ve dış ticaret meraklılarını da tatmin edecek niteliktedir.

Bu kitabın hazırlanmasında, bir grup anlayışı içerisinde çalışan başta yazar arkadaşlar olmak üzere bu çalışmanın organizesinden basım aşamasına kadar her aşamasını yürüten Lisans yayıncılık ilgilerine de teşekkür ederiz.

İstanbul,2015

Editörler

Yrd. Doç. Dr. Ayça Gümüşay Çapın
Metehan Ortakarpuz

İÇİNDEKİLER

Önsöz	III
Bölüm 1	
TEMEL KAVRAMLAR	13
1.1. Gümrük Mevzuatı ve Tarihsel Gelişimi	14
1.1.1. Gümrük Mevzuatı	14
1.1.2. Türk Gümrük Mevzuatının Tarihsel Gelişimi	16
1.2. Gümrük Mevzuatının Kapsamı	17
1.3. Temel Gümrük Kavramları	23
1.4. Gümrük Mevzuatı Çerçevesinde Kişilerin Hak ve Yükümlülüklerine İlişkin Genel Hükümler	26
1.5. Gümrüklerde Temsil	28
1.5.1. Gümrük Müşavirlerinin Yükümlülükleri	29
1.5.2. Gümrük Müşavir Yardımcısı ve Gümrük Müşaviri Olma Şartları	31
Bölüm 2	
GÜMRÜKLERDE TARİFE, MENŞE ve KIYMET	33
2.1. Gümrük Tarifesi ve Tarife Sistematiği	34
2.1.1. Gümrük Tarifeleri	34
2.1.2. Tarife Sistematiği	36
2.1.3. Türk Gümrük Tarife Cetveli	36
2.1.4. Bağlayıcı Tarife Bilgisi	39
2.2. Menşe Kuralları ve Menşe Kümülayonları	42
2.2.1. Menşe Kuralları	42
2.2.2. Eşyanın Menşesine İlişkin Kurallar	43
2.2.3. Menşe Kümülayonu Sistemi	44
2.2.4. Pan-Avrupa Menşe Kümülayon Sistemi (PAMK) ve Pan-Avrupa Akdeniz Menşe Kümülayon Sistemi	45

2.3. Gümrük Kıymeti	45
2.3.1. Kıymet Tespit Yöntemi	45
2.3.2. Alıcı-Satıcı Arasındaki İlişkinin Varlığının Kabul Edildiği Durumlar	48
2.3.3. Kıymet Bildirim Formu	48
2.3.4. Gümrük Kıymetinin Hesaplanması	48

Bölüm 3

GÜMRÜK İŞLEMLERİ VE GÜMRÜK İŞ AKIŞI	51
3.1. Gümrük Bölgesi İşlemleri	53
3.1.1 Gümrük Bölgesi	53
3.1.2. Gümrük Kontrolü	54
3.1.3 Karayolu Gümrükleri	56
3.1.4. Demiryolu Gümrükleri	57
3.1.5. Havayolu Gümrükleri	59
3.1.6. Denizyolu Gümrükleri	60
3.1.7. Özet Beyan	63
3.1.7.1 Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine Girmesi ve Özet Beyan	63
3.1.7.2 Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinden Çıkması ve Özet Beyan	72
3.1.8. Varış Bildirimi	72
3.1.9. Çıkış Bildirimi	72
3.1.10. Risk Analizi	73
3.1.11. Eşyanın Gümrüğe Sunulması	74
3.1.12. Gümrüğe Sunulan Eşyanın Boşaltılması	75
3.1.13. Eşyanın Geçici Depolanması	76
3.2. Serbest Bölgelerde Gümrük İşlemleri	78
3.2.1. Serbest Bölgeler	78
3.2.2. Serbest Bölgelere Eşya Konması	79
3.2.3. Serbest Bölgenin İşleyişi	80
3.2.4. Eşyanın Serbest Bölgelerden Çıkışı	83
3.3. Eşyanın Yeniden İhracatı, İmhası ve Terki	85
3.4. Özellik Gösteren Faaliyetler	86
3.4.1. Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna	86

3.4.2. Geri Gelen Eşya	90
3.5. Diğer Gümrük İşlemleri	93
3.5.1. Posta Gümrük İşlemleri	93
3.5.2. Tasfiyeye İlişkin İşlemler	98

Bölüm 4

GÜMRÜKLERDE BEYAN VE MUAYENE	103
4.1. Gümrüklerde Beyan	104
4.1.1. Sözlü Beyan	104
4.1.1.1. Serbest Dolaşıma Girişte Sözlü Beyana Tabi Eşyalar	104
4.1.1.2. İhracatta Sözlü Beyana Tabi Eşyalar	106
4.1.1.3. Geçici İthalatta ve Dâhilde İşlemede Sözlü Beyana Tabi Eşyalar	107
4.1.1.4. Sözlü Beyanın Yapılması	108
4.1.1.5. Sözlü Beyan Formu	109
4.1.2. Eşya Sahibinin Kendi Tasarrufu ile Beyan	109
4.1.3. Bilgisayarlı Veri İşleme Tekniği ile Beyan	111
4.1.4. Yazılı Beyan	111
4.1.4.1. Normal Usulde Beyan	112
4.1.4.2. Basitleştirilmiş Usul ve Supalan İşlemleri	119
4.1.4.3. Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü	124
4.1.4.4. Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği	125
4.2. Eşyanın Muayenesi	128
4.2.1. Beyanın Kontrol Türleri (Muayene Hatları)	130
4.2.2. Muayeneye İlişkin Hükümler	131
4.2.2.1. Fiziki Muayene	132
4.2.2.2. Belge Kontrolü	133
4.2.2.3. Muayene Edilmeyecek Eşyalar	134
4.2.2.4. İkinci Muayene	134
4.2.2.5. Eksik Muayenenin Tamamlanması	134
4.2.2.6. Eşyanın Beyandan Önce Muayenesi	135
4.2.2.7. Görevlilerin Sorumluluğu	135
4.2.2.8. Muayene Yeri	136
4.2.2.9. Muayenede Bulunacaklar	136

4.2.2.10. Muayene Masrafları	136
4.2.2.11. Serbest Bölgeye Giren Eşyanın Muayenesi	136
4.2.2.12. Transit Rejime Sahip Eşyanın Muayenesi	136
4.2.2.13. Posta Yoluyla Gelen Eşyanın Muayenesi	137
4.2.3. Beyanname ile Muayene Arasındaki Farklar	137

Bölüm 5

GÜMRÜK REJİMLERİ

5.1. Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi	145
5.1.1. Rejimin Tanımı	147
5.1.2. Serbest Dolaşım Statüsünün Kaybedilmesi	148
5.2. İhracat Rejimi	148
5.2.1. Rejimin tanımı	148
5.2.2. İhracat Rejiminin İşleyişi	149
5.3. Transit Rejimi	151
5.3.1. Rejimin Tanımı	151
5.3.2. Rejimin İşleyişi	151
5.4. Dahilde İşleme Rejimi (DİR)	156
5.4.1. Rejimin Tanımı ve Amaçları	156
5.4.2. Rejimin Uygulamaları	158
5.4.3. Dahilde İşleme Rejiminin İşleyişi	161
5.5. Antrepo Rejimi	165
5.5.1. Rejimin Tanımı	165
5.5.2. Antrepo Türleri	165
5.5.2.1. Genel Antrepolar	165
5.5.2.2. Özel Antrepolar	166
5.5.3. Rejimin İşleyişi	167
5.6. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi (GKAİR)	169
5.6.1. Rejimin Tanımı	169
5.6.2. Rejimin İşleyişi	170
5.7. Geçici İthalat Rejimi (GİR)	171
5.7.1. Rejimin Tanımı ve Amaçları	171
5.7.2. Rejimin Uygulamaları	172
5.7.3. Rejimin İşleyişi	173
5.8. Hariçte İşleme Rejimi (HİR)	173

5.8.1. Rejimin Tanımı ve Amaçları	174
5.8.2. Rejimin Uygulamaları	174
5.8.3. Rejimin İşleyişi	175

Bölüm 6

GÜMRÜK İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ MALİ YÜKÜMLÜLÜKLER

6.1. Gümrük Vergileri	179
6.1.1. Gümrük Vergisinin Tanımı	181
6.1.2. Gümrük Vergisinin Türleri	182
6.1.3. Gümrük Tarife Giriş Cetveli	184
6.1.3.1. Türk Gümrük Giriş Tarife Cetveli	184
6.1.3.2. Bağlayıcı Tarife Bilgisi	185
6.1.3.3. Gümrük Vergisini Doğuran Olay	186
6.1.3.4. Gümrük Vergisinde Muafiyet ve İstisna	186
6.1.3.5. Gümrük Vergisinde Matrah ve Oran	187
6.1.4. Gümrük Vergisinin Sistematiik Açıklanması	188
6.1.4.1. Gümrük Vergisinin Konusu	188
6.1.4.2. Gümrük Vergisinde Yükümlü	188
6.1.4.3. Gümrük Vergisini Doğuran Olay	189
6.1.4.4. Gümrük Vergisinde Muafiyet ve İstisna	190
6.1.4.5. Gümrük Vergisinde Matrah ve Oran	190
6.2. Gümrük Vergisi Dışında Kalan İthalde Alınan Vergi, Kesinti ve Fonlar	191
6.2.1. Harcama Vergileri	191
6.2.2. Ticaret Politikası Önlemleri Çerçevesinde Alınan Vergiler	193
6.2.3. Tek ve Maktu Vergiler	194
6.2.4. Dış Ticarete Alınan Fonlar	195

Bölüm 7

GÜMRÜKLERLE BAĞLANTILI KURUM VE KURULUŞLAR

7.1. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	199
7.1.1. AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü	200
	201

7.1.2. Gümrükler Genel Müdürlüğü	202
7.1.3. Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü	204
7.1.4. İç Ticaret Genel Müdürlüğü	204
7.1.5. Risk Yönetimi Kontrol Genel Müdürlüğü	206
7.1.6. Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğü	207
7.2. Ekonomi Bakanlığı	208
7.2.1. İhracat Genel Müdürlüğü	209
7.2.2. İthalat Genel Müdürlüğü	211
7.2.3. Anlaşmalar Genel Müdürlüğü	212
7.2.4. Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü	214
7.2.5. Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü	215
7.2.6. Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü	216
7.2.7. Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü	218
7.2.8. Ekonomik Araştırmalar ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü	219
7.3. Maliye Bakanlığı	219
7.4. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Üye Kuruluşlar	221
7.5. İhracatçı Birlikleri	226
7.6. Yurt Dışındaki İlgili Kuruluşlar	228
7.6.1. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)	228
7.6.2. Milletlerarası Ticaret Odası (ICC)	229
7.6.3. Dünya Gümrük Örgütü (WCO)	229
7.6.4. Uluslararası Ödemeler Bankası	230
7.6.5. ITC	231
7.6.6. Dünya Ticaret Örgütü (WTO)	231

Bölüm 8

UYUŞMAZLIKLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI	233
8.1. Gümrük Uyuşmazlıkları ve Nedenleri	235
8.1.1. Gümrük Vergilerine İtiraz Sebepleri	236
8.2. Gümrük Vergi ve Ceza Uyuşmazlıklarının Çözüm Yolları	237
8.2.1. Uyuşmazlıkların İdari Aşamada Çözümü	237
8.2.1.1. İdari İtiraz Yolu ile Uyuşmazlıkların Çözümü	238

8.2.1.2. Gümrük Vergi ve Cezalarında Uzlaşma Müessesesi	239
8.2.2. Gümrük Vergi ve Ceza Uyuşmazlıklarının Yargı Organları Tarafından Çözülmesi	244
8.2.2.1. Temyizen Verilen Karar Üzerine Yapılacak İşlem	247
 Bölüm 9	
KAÇAKÇILIK MEVZUATI	253
9.1. Genel Açıklamalar ve Tanımlar	254
9.2. Kaçakçılık Fiilleri	255
9.2.1. Kaçakçılık Suçları	255
9.2.2. Nitelikli Haller	265
9.2.3. Etkin Pişmanlık	267
9.2.4. Yolcu Beraberinde Getirilen Yasak Eşya	268
9.2.5. Deniz Taşıtları	268
9.3. Usul Hükümleri	268
9.3.1. Arama ve Elkoyma	268
9.3.2. Kaçak Eşya Naklinde Kullanılan Taşıta Elkoyma	269
9.3.3. Elkonulan Eşyanın Muhafazası	270
9.3.4. Yasak Eşyanın Geri Gönderilmesi	271
9.3.5. Müsadere	271
9.3.6. Kaim Değer	272
9.3.7. Tasfiye	272
9.4. Çeşitli Hükümler	274
9.4.1. Yetkili Merciler	274
9.4.2. Kaçakçılığı Önleme, İzleme ve Araştırmakla Görevli Olanlar	274
9.4.3. Tutanaklar	275
9.4.4. Kontrollü Teslimat	275
9.4.5. Silah Kullanma Yetkisi	276
9.4.6. İkramiyeler	276
 KAYNAKÇA	 281

